

مصوبه شورای عالی حوزه‌های علمیه

کلیات و برنامه درسی رشته «نهج البلاغه» در مقطع سطح سه

ماده ۱. عنوان

عنوان رشته، سطح سه «نهج البلاغه» است.

ماده ۲. تعریف

سطح سه «نهج البلاغه»، سومین مقطع از تحصیلات حوزوی و یکی از رشته‌های درخت‌واره حوزه دانشی حدیث است که در آن طلاب موضوعات کلامی، معرفتی، اخلاقی، سیاسی، اجتماعی، حقوقی، تاریخی و ادبی نهج البلاغه را می‌آموزند و توانایی تدریس، تحقیق و پژوهش و پاسخ‌گویی به نیازها و شبهات مربوط به نهج البلاغه را پیدا می‌کنند و در پایان موفق به دریافت دانش نامه سطح سه «نهج البلاغه» می‌شوند.

ماده ۳. اهداف

- ۱) تقویت ایمان، تعبد شرعی و اخلاق الهی در طلاب؛
- ۲) شناخت مبانی و مسائل مورد نیاز علم حدیث در فهم و شناخت نهج البلاغه؛
- ۳) توسعه و تعمیق شناخت انس با کتاب شریف نهج البلاغه از زوایای مختلف اخلاقی، تاریخی، فرهنگی و ادبی؛
- ۴) افزایش توان تحقیق در حدّ تحلیل و بررسی تطبیقی و زمینه‌سازی جهت تالیف و ترجمه در زمینه کتاب نهج البلاغه؛
- ۵) افزایش توان پاسخ‌گویی به نیازها و شبهات و حلّ مسائل مختلف با توجه به سخنان و نامه‌های امیرمؤمنان علیه السلام؛
- ۶) تربیت نیروهای مجرب و متخصص برای تدریس نهج البلاغه و معارف آن در حوزه و دانشگاه؛
- ۷) تربیت طلاب مستعد، جهت ورود به سطح بالاتر؛
- ۸) ایجاد توان تتبع و تحقیق در زمینه فقه و اصول و استفاده از منابع فقهی و اصولی.

ماده ۴. سیاست‌ها

- ۱) اهتمام به ایمان و تعهد دینی و تعالی اخلاقی و معنوی طلاب؛
- ۲) اهتمام به تقویت فکری و اعتماد به نفس پژوهش در مسائل علمی؛
- ۳) تأکید بر بهره‌گیری از روش‌های کارآمد آموزشی با اهتمام به سنت‌های حسنه حوزی؛
- ۴) تأکید بر آموزش پژوهش محور؛
- ۵) تأکید بر شناسایی و تقویت استعدادها برتر در زمینه تحقیق و تبلیغ؛
- ۶) اهتمام به تقویت تفکر و روحیه مسئولیت‌پذیری در برابر نظام مقدس اسلامی؛
- ۷) تأکید بر روزآمدی و پویایی برنامه‌های آموزشی و پژوهشی و توجه به نیازهای روز؛
- ۸) تأکید بر استفاده از متون آموزشی واجد استانداردهای لازم و منابع اصیل مهم؛

مصوبه شورای عالی حوزه‌های علمیه

ماده ۵. ضرورت

- (۱) جایگاه برجسته حدیث و نهج‌البلاغه در تبیین و توصیف اصل دین و مبانی و مسائل اعتقادی معرفتی اسلام؛
- (۲) نقش مهم و تاثیرگذار نهج‌البلاغه در معرفی نظام‌نامه حکومتی شیعه، شخصیت و سیره امیرمؤمنان علیه السلام، علوم اسلامی، انسانی، مطالعات بین رشته‌ای و دستاوردهای ادبی؛
- (۳) رسالت حوزه علمیه در تربیت نیروی انسانی مسلط بر نهج‌البلاغه و معارف آن و پاسخ به شبهات مرتبط؛

ماده ۶. نظام آموزشی

نظام آموزشی این رشته، نیم‌سال، درسی (ساعتی) و حضوری است. طول دوره بدون احتساب پایان‌نامه حداقل، ۶ و حداکثر ۸ نیم‌سال خواهد بود.

ماده ۷. شرایط کلی پذیرش

- (۱) احراز صلاحیت‌های اخلاقی و عمومی؛
- (۲) دارا بودن مدرک علمی سطح دو؛
- (۳) قبولی در آزمون ورودی و مصاحبه علمی.

ماده ۸. جدول دروس پیش نیاز

ردیف	عنوان درس	ساعت	اهداف
۱	شناخت حدیث	۳۲	شناخت جایگاه و منزلت احادیث و شیوه‌های گوناگون رویارویی با آن از دیدگاه فریقین
۲	تاریخ و منابع حدیثی	۳۲	شناخت سرگذشت حدیث از عصر صدور تا دوره معاصر با تأکید بر حدیث شیعه همراه با بررسی جوامع حدیثی به ویژه کافی و بخاری
۳	درایه و رجال کاربردی	۳۲+۱۶ نظری- عملی	تطبیق مباحث مهم کاربردی و نکات اساسی علم درایه و رجال بر احادیث و بیان معیارهای وثاقت راویان و اعتبار حدیث
۴	اسباب اختلاف الحدیث	۳۲+۱۶ نظری- عملی	شناخت پدیده تعارض و منشاء آن در احادیث و راه‌های رفع تعارض با تأکید بر نهج‌البلاغه
۵	مبانی و قواعد فهم قرآن و حدیث	۳۲	شناخت مبانی، قواعد و روش‌های مؤثر در فهم قرآن
جمع ساعت		۱۹۲	

تبصره: طلبی که دروس پیش‌نیاز را در سطح دو گرایش علوم حدیث و یا مراکز معتبر دیگر گذرانده باشند، در صورت مطابقت هشتاد درصدی سرفصل‌ها، از گذراندن این دروس معاف هستند.

مصوبه شورای عالی حوزه‌های علمیه

ماده ۹. عناوین و مشخصات کلی دروس

ردیف	عنوان درس	ساعت
۱	دروس عمومی	۵۹۲
۲	دروس تخصصی با احتساب پایان‌نامه	۱۳۵۲
	جمع ساعت	۱۹۴۴

ماده ۱۰. عناوین و مشخصات تفصیلی دروس

۱- دروس عمومی

ردیف	عنوان درس	ساعت	اهداف
۱	فقه	۱۶۰	شناخت استدلالی مسائل مهم فقه، طبق برنامه مرکز مدیریت در سطح سه
۲	اصول	۳۲۰	شناخت مباحث مهم اصولی، طبق برنامه مرکز مدیریت در سطح سه
۳	عربی معاصر	۴۸	ایجاد توان بهره‌گیری از متون عربی جدید در حوزه ادبیات و محتوای نهج‌البلاغه
۴	روش تحقیق پیشرفته	۳۲	تقویت توان تحقیق و پژوهش در کتاب شریف نهج‌البلاغه، با آموزش روش‌های تحقیق و کیفیت بهره‌برداری از ابزار و منابع
۵	روش تدریس	۳۲	ایجاد توان مهارت تدریس با آموزش روش‌ها و فنون کلاس‌داری و ارزشیابی
	جمع ساعت	۵۹۲	

۲- دروس تخصصی

ردیف	عنوان درس	ساعت	اهداف
۱	منطق فهم متن	۳۲	شناخت و بررسی اصول، مبانی، روش‌ها و رویکردها در فهم متن (هرمنوتیک) و ارائه منطق صحیح فهم آن با عنایت به مباحث زبان و دین و معناشناسی
۲	مبانی نقد حدیث	۱۶	شناخت مبانی، ملاک‌ها و شیوه‌های نقد سندی و محتوایی روایات با نگاهی به نهج‌البلاغه
۳	روش فهم حدیث	۳۲	شناخت مبانی، قواعد و روش‌های موثر در فهم حدیث با رویکرد نهج‌البلاغه
۴	روش تصحیح متن حدیث	۱۶+۸ نظری- عملی	شناخت روش‌ها و مراحل تصحیح متن حدیث و کسب مهارت‌های لازم با تاکید بر نهج‌البلاغه
۵	کتاب‌شناسی نهج‌البلاغه	۳۲+۱۶ نظری- عملی	شناخت ساختار شکلی و محتوایی، نسخ، منابع، مستدرکات و شروح نهج‌البلاغه و آثار مهم مرتبط با آن

مصوبه شورای عالی حوزه‌های علمیه

ردیف	عنوان درس	ساعت	اهداف
۶	مفردات نهج البلاغه	۳۲+۱۶ نظری- عملی	شناخت قواعد و مراحل فهم و تحلیل لغوی و صرفی مفردات با تطبیق بر نهج البلاغه
۷	اعتبار نهج البلاغه	۳۲	تبیین اعتبار سندی و متنی نهج البلاغه و پاسخ به شبهات مربوط به آن
۸	ترجمه شناسی نهج البلاغه	۳۲+۱۶ نظری- عملی	شناخت قواعد و روش‌های ترجمه، همراه با شناخت امتیازات و ویژگی‌های ترجمه‌های فارسی مهم نهج البلاغه و آسیب شناسی آنها
۹	قرآن و نهج البلاغه	۳۲	شناخت تأثیر قرآن بر محتوا و ساختار نهج البلاغه و تأثیر نهج البلاغه در فهم قرآن
۱۰	نهج البلاغه و ادبیات عربی و فارسی	۳۲	شناخت تأثیر ویژگی‌های ادبی نهج البلاغه بر ادبیات عربی و فارسی و برعکس
۱۱	سبک‌شناسی نهج البلاغه	۳۲	شناخت چپستی رویکردها و عوامل پیدایش سبک در کلام و متون ادبی همراه با تحلیل سبک زبانی، ادبی و محتوایی نهج البلاغه
۱۲	تحلیل نحوی نهج البلاغه	۳۲	کسب مهارت تطبیق قواعد نحوی بر عبارات مشکل نهج البلاغه همراه با ترکیب بخش‌هایی از آن
۱۳	علوم بلاغی	۳۲	شناخت تکمیلی مباحث و نکات مهم علم معانی، بیان و بدیع با محوریت نهج البلاغه
۱۴	بلاغت نهج البلاغه	۴۸	شناخت زیبایی‌های لفظی و معنایی نهج البلاغه ضمن تحلیل اسلوب‌های بلاغی مهم آن و ارائه بر جستگی‌های بلاغی نهج البلاغه بر سایر متون بلاغی
۱۵	متن خوانی و ترجمه نهج البلاغه ۱، ۲، ۳، ۴، ۵، ۶	۹۶+۹۶ عملی	شناخت و انس با نهج البلاغه از طریق قرائت کامل متن نهج البلاغه به ترتیب خطبه‌ها، نامه‌ها و حکمت‌ها
۱۶	خداشناسی در نهج البلاغه ۱ و ۲	۶۴	شناخت صفات و افعال خداوند و آثار فوائد آن در نهج البلاغه
۱۷	نبوت در نهج البلاغه	۳۲	شناخت مباحث نبوت عامه و خاصه و سیره نبوی <small>صلی الله علیه و آله</small> در نهج البلاغه
۱۸	امامت در نهج البلاغه	۴۸	شناخت مباحث امامت عامه و خاصه و سیره علوی در نهج البلاغه
۱۹	دنیا و آخرت در نهج البلاغه	۳۲	شناخت حقیقت، جایگاه و ویژگی‌های دنیا و آخرت ضمن تبیین آثار دنیا گرایی و آخرت گرایی از دیدگاه نهج البلاغه
۲۰	اخلاق در نهج البلاغه	۳۲	شناخت فضایل و رذائل اخلاقی و عوامل و راه‌های تربیت اخلاقی و سلوک معنوی در نهج البلاغه
۲۱	تعلیم و تربیت در نهج البلاغه	۳۲	شناخت مبانی، اهداف، قواعد و روش‌های تعلیم و تربیت اسلامی در نهج البلاغه
۲۲	معرفت شناسی در نهج البلاغه	۱۶	شناخت جایگاه، چپستی، ارزش‌ها و ابزار، عوامل و موانع شناخت در نهج البلاغه

مصوبه شورای عالی حوزه‌های علمیه

اهداف	ساعت	عنوان درس	ردیف
شناخت آفرینش انسان، غایت آن، ساخت‌های وجودی از جمله بحث معرفت نفس و ویژگی‌های انسان و انسان کامل در نهج‌البلاغه	۳۲	انسان در نهج‌البلاغه	۲۳
شناخت مفاهیم اساسی، مبانی، اهداف و اصول حکمرانی در نهج‌البلاغه	۳۲	حکومت و سیاست در نهج‌البلاغه	۲۴
شناخت ویژگی‌های جامعه و جامعه مطلوب و حقوق اجتماعی افراد در نهج‌البلاغه	۳۲	جامعه در نهج‌البلاغه	۲۵
شناخت مفاهیم، مبانی، اهداف و اصول مدیریت و ویژگی‌های مدیر از منظر نهج‌البلاغه	۳۲	مدیریت در نهج‌البلاغه	۲۶
شناخت تحلیلی از تاریخ امیرالمؤمنین <small>علیه السلام</small> (از تولد تا شهادت) و بررسی تاریخی برخی حوادث مطرح شده در نهج‌البلاغه	۶۴	تاریخ تحلیلی امیرالمؤمنین <small>علیه السلام</small> ۱ و ۲	۲۷
شناخت جریان‌های فکری، فرهنگی و اجتماعی در عصر حضرت امیر <small>علیه السلام</small> و چگونگی مواجهه حضرت با آنها در نهج‌البلاغه	۳۲	جریان شناسی فرهنگی و اجتماعی در نهج‌البلاغه	۲۸
ارائه یک پژوهش جامع، همراه با نقد و بررسی و تتبع کافی منابع در حوزه نهج‌البلاغه و سایر کلمات امیرالمؤمنین <small>علیه السلام</small>	۹۶+۹۶ عملی	پایان نامه	۲۹
	۱۳۵۲	جمع ساعت	

سید هاشم حسینی بوشهری

دبیر شورای عالی حوزه‌های علمیه